

ธรรมานุศาสน์



พิธีสวดพระอภิธรรมศพ

๑. การเตรียมการ

- เครื่องประดับหน้าศพ (ตามสมควรแก่ฐานะ)
- เครื่องทองน้อยหน้าศพ ๑ ชุด (ถ้ามี)
- เชิงเทียน ๒ ชุด กระจกธูป ๑ ชุด (สำหรับจุดบูชา)
- โต๊ะหมู่บูชา พร้อมเครื่องสักการะ
- โต๊ะตู้พระธรรม พร้อมเครื่องสักการะ ๑ ชุด (แจกันดอกไม้ ๒ เชิงเทียน ๒ และ กระจกธูป ๑)
- อาสนะสำหรับพระสวดอภิธรรม ๔ ที่
- ด้ายสายสิญจน์ หรือกุษาโยง ที่โยงจากศพ ๑ ชุด
- เครื่องตี่มถวายพระสวดอภิธรรม
- ไทยธรรม ๔ ชุด
- สบงหรือไตรจีวร ๔ ชุด
- ที่กรวดน้ำ ๑ ที่

๒. การปฏิบัติ (เมื่อถึงกำหนดเวลา)

- ประธานในพิธี -จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
- จุดธูปเทียนที่โต๊ะพระอภิธรรม (ถ้ามีที่กราบ ให้กราบ ๓ ครั้ง ถ้าไม่มีที่กราบ น้อมไหว้ ๑ ครั้งก็พอ)

- จูดยุบเทียนเครื่องทองน้อยหน้าศพค่านับ หรือกราบมือตั้ง ๑ ครั้ง (ตามฐานะศพ) แล้วไปนั่งที่ (ไม่นิยมกราบศพที่มีอาวุโสน้อยกว่าตน เช่น ระดับผู้ใต้บังคับบัญชาและลูกหลานเพียงยืนตรงสำรวมจิตก็พอ)

- พนมมือรับศีล ฟังพระสวดพระอภิธรรมจนจบ

- ไปทอดผ้าบังสุกุล (วางผ้าเสร็จแล้วนั่งพนมมือ)

- ประเคนไทยธรรม (ถ้าทอดผ้าที่หลังวางผ้าแล้วน้อมไหว้แล้วไปนั่งยังที่นั่งเดิม)

- กรวดน้ำ (โดยเริ่มรินน้ำเมื่อพระสงฆ์อนุโมทนาเริ่ม” ยถา....” และรินน้ำให้หมดเมื่อถึง “...มณิโชติโรเส ยถา”

- พนมมือรับพรต่อไปจนกว่าพระสงฆ์จะอนุโมทนาจบลง

- ไปกราบพระพุทธรูป ๓ ครั้ง กราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง

- เคารพศพ ลาเจ้าภาพกลับ

วิธีปฏิบัติการแสดงความเคารพศพคฤหัสถ์

- ถ้าเป็นศพคฤหัสถ์ที่มีอาวุโสสูงกว่าตน ผู้ไปเคารพศพนั้นนิยมนำพวงหรีดไปเคารพศพด้วย เมื่อวางพวงหรีดไว้ข้างหน้าที่ตั้งศพแล้ว ถ้าแต่งเครื่องแบบข้าราชการนิยมยืนตรงโค้งค่านับ ถ้ามิได้แต่งเครื่องแบบข้าราชการ นิยมยืนตรง น้อมตัวลงยกมือไหว้ เป็นเสร็จพิธี

- ถ้านำกระเช้าดอกไม้ แจกันดอกไม้ หรือพวงดอกไม้ไปเคารพศพ เมื่อวางกระเช้าดอกไม้เป็นต้น ไว้ข้างหน้าที่ตั้งศพนั้นแล้ว นิยมนั่งคุกเข่าราบ ทั้งเพศชายและเพศหญิง จูดยุบ ๑ ดอก ประณมมือยกธูปขึ้นจบ ให้ปลายนิ้วชี้อยู่ระหว่างคิ้ว ตั้งจิตขอขมาโทษต่อศพนั้นว่า

“กายะกัมมัง วะจิกัมมัง มะโนกัมมัง อะโหสิกัมมัง โหตุ”

“ข้าพเจ้าได้ล่วงเกินต่อท่าน ทางกายก็ดี ทางวาจาก็ดี ทางใจก็ดี ขอท่านโปรดอโหสิกรรมให้แก่ข้าพเจ้าด้วยเถิด”

- เมื่อขอขมาโทษศพแล้ว ฟังปึกธูป ณ ที่สำหรับปึกธูปแล้วนั่งพับเพียบหมอบกราบด้วยกระพุ่มมือ(กราบแบบตั้งมือ) หรือถ้ามีที่กราบให้กราบแบบตั้งมือบนที่กราบ ๑ ครั้ง (ไม่นิยมกราบศพที่มีอาวุโสน้อยกว่าตน เช่น ระดับผู้ใต้บังคับบัญชาและลูกหลาน เพียงยืนตรงสำรวมจิตก็พอ) พร้อมกับตั้งจิตอธิษฐานว่า

“ขอจงไปสู่สุคติ ๆ เถิด”

แล้วลุกขึ้น เป็นเสร็จพิธี

วิธีปฏิบัติการแสดงความเคารพศพพระสงฆ์

- ผู้ไปงานตั้งศพพระสงฆ์บำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรม ก็นิยมแต่งกายและนำเครื่องสักการบูชาไปเช่นเดียวกับไปงานศพคฤหัสถ์

- เมื่อวางเครื่องสักการบูชาที่หน้าเครื่องตั้งศพแล้วนิยมนั่งคุกเข่าตามเพศ คือ สุภาพบุรุษนั่งคุกเข่าตั้งเท้า สุภาพสตรีนั่งคุกเข่าราบ จุดธูป ๑ ดอก ประณมมียกธูปขึ้นตั้งให้ปลายนิ้วหัวแม่มืออยู่ระหว่างคิ้ว ปลายนิ้วชี้จรดหน้าผาก พร้อมกับตั้งใจขอขมาโทษต่อศพนั้นดังกล่าวมาแล้ว (เหมือนคำขอขมาศพคฤหัสถ์)

- เมื่อขอขมาโทษต่อศพเสร็จแล้ว ฟังปึกธูป ณ ที่สำหรับปึกธูปแล้ว กราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง พร้อมกับขณะที่กรานั้น ฟังตั้งจิตอธิษฐานว่า “ขอจงไปสู่สุคติ ๆเถิด” แล้วลุกขึ้น เป็นเสร็จพิธี

อนึ่ง ในการตั้งศพที่ได้รับพระราชทานเครื่องประกอบเกียรติยศนั้น มีข้อนิยมว่า ผู้ไปเคารพศพไม่ต้องจุดธูปบูชาศพ

อ้างอิง

กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ. คู่มือปฏิบัติพิธีธรรม. สำนักพิมพ์ สหธรรมิก. ๒๕๕๕.

พระธรรมวโรดม (บุญมา คุณสมปโน ป.ธ.๙). ระเบียบปฏิบัติของชาวพุทธ. โรงพิมพ์ การศาสนา. ๒๕๔๖.

.....